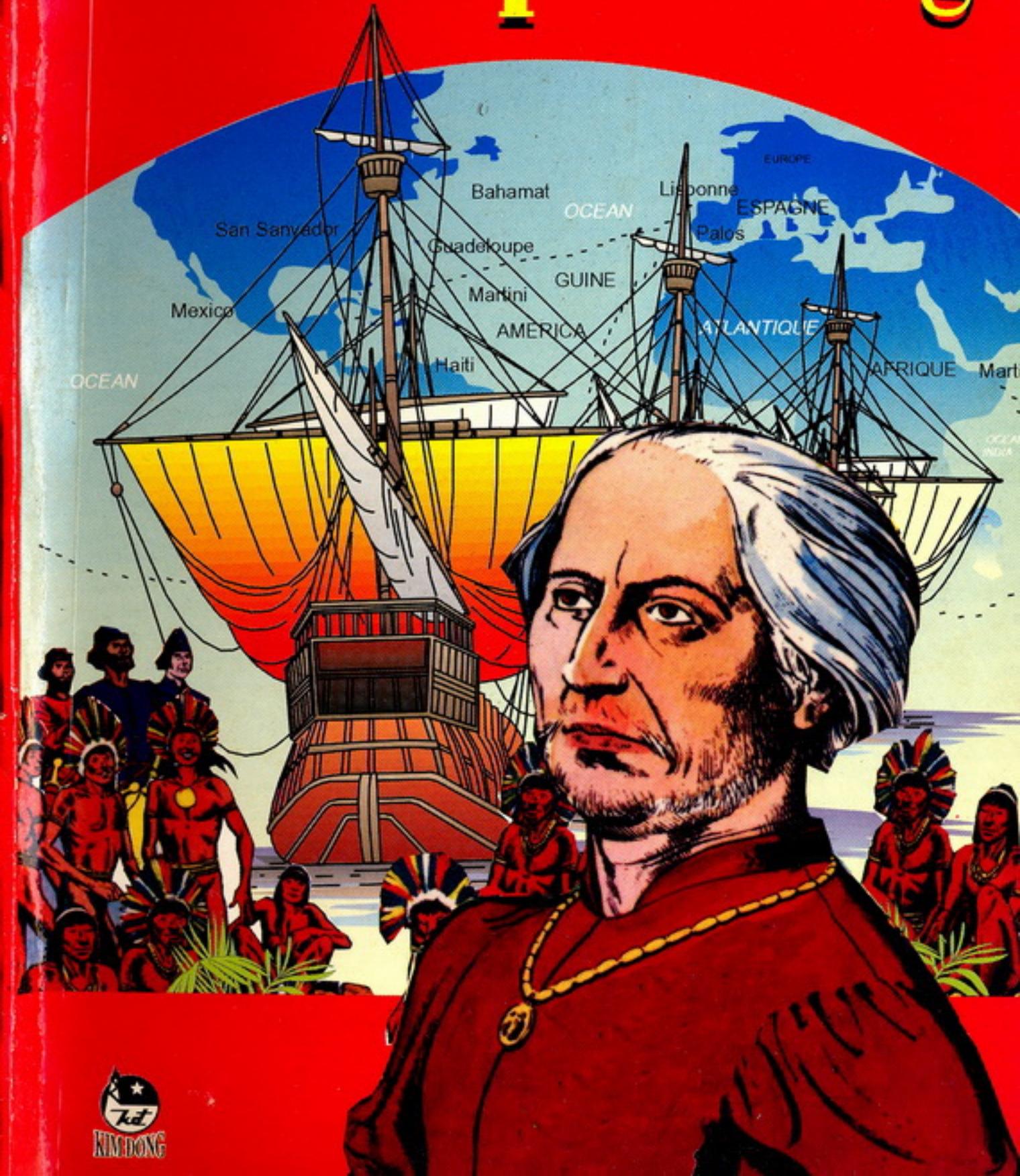

Crít-xtóp Cô-lông

Thủy nạn

1451: Crít-xtóp
Cô-lông chào đời.

T háng 8 năm 1476, năm chiếc thuyền buôn chất đầy hàng hóa xuất phát từ bến cảng Giên, nước Ý vượt qua eo biển Gi-bran-ta, đi dọc bờ biển Bồ Đào Nha theo đúng hướng gió.

Họ định bán hàng hóa tại Anh. Bỗng nhiên, người **thủy thủ ở chòi canh** trên cột buồm thoáng thấy một hạm đội gồm 15 chiếc tàu đang cảng buồm tiến thẳng về phía họ.

Tàu cướp biển!

Trận giao chiến giữa những thuyền buôn và tàu chiến của bọn cướp biển thật không cân sức.

Nhiều thủy thủ xứ Giên đã chết trong trận chiến ác liệt này. Song, có một người trong số họ là Crít-xtốp Cô-lông đã may mắn thoát ra khỏi con tàu đang bốc cháy và bơi vào bờ biển Bồ Đào Nha.

Câu chuyện này có lẽ hoàn toàn bị bối Féc-di-năng, con trai của nhà hàng hải vĩ đại, đã giải thích rất rõ rằng vào thời đó có nhiều hiểm họa luôn rình rập các thủy thủ. Vả lại, chỉ được trang bị bởi những phương tiện thô sơ, các thủy thủ rất có thể bị lạc và đắm tàu. Hơn nữa, ở những vùng biển xa, người ta còn tưởng tượng ra hàng ngàn thủy quái.

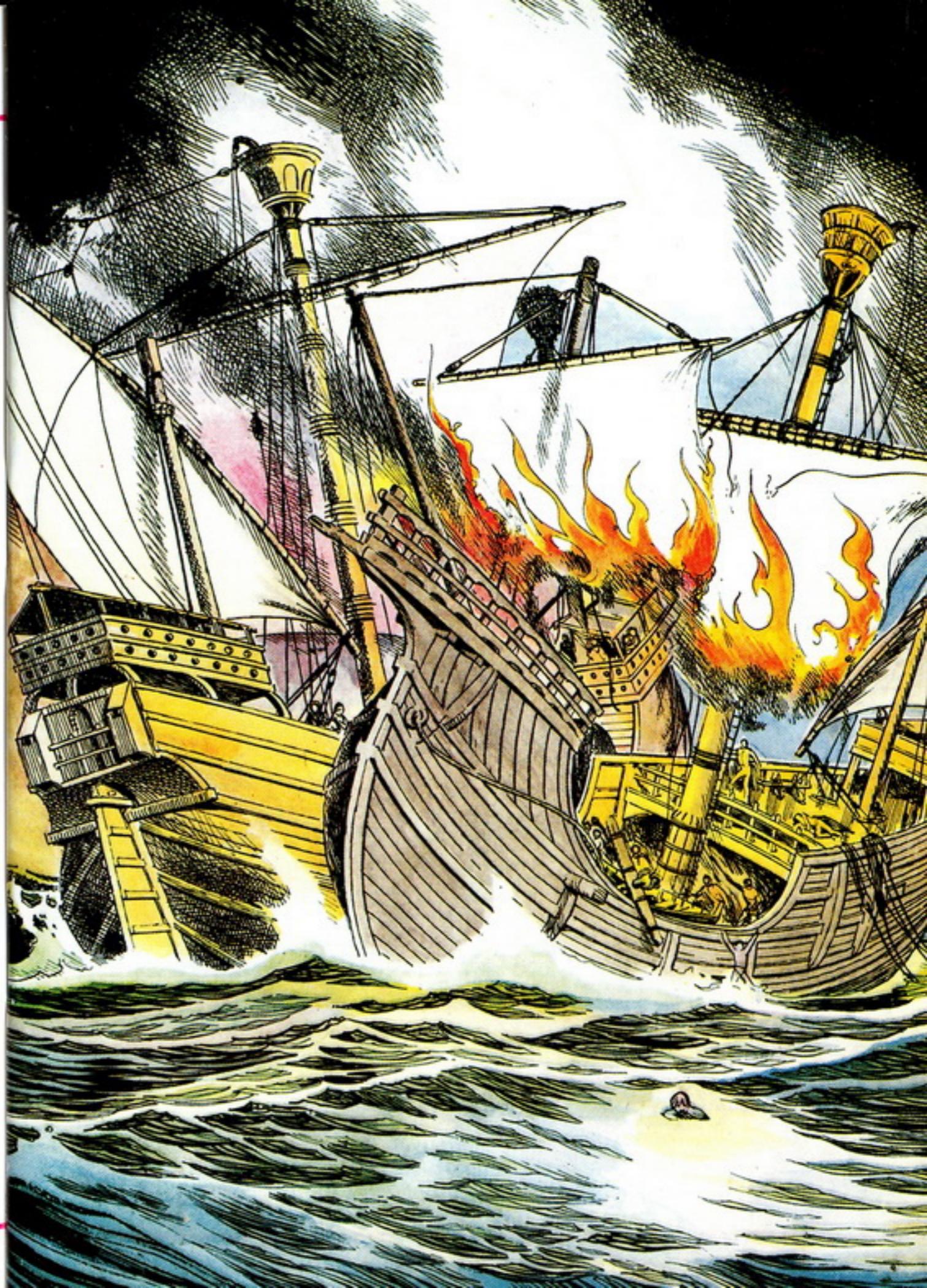
Thủy thủ chòi canh:

Thủy thủ đứng ở chòi trên đỉnh một trong những cột buồm có nhiệm vụ canh chừng mọi hiểm họa trên biển khơi.

Tàu cướp biển:

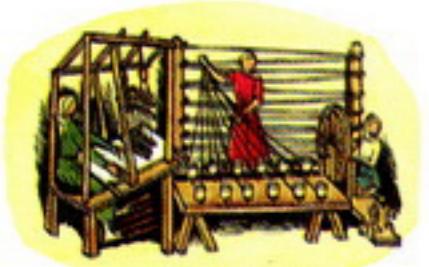
Tàu cướp đuổi theo tàu buôn phía địch. Khác với bọn hải tặc, các tàu cướp biển không đi cướp để làm lợi cho riêng chúng mà chúng làm việc cho một vương quốc hay cho một lãnh chúa nào đó.

*Bị tàu cướp biển tấn công, con thuyền chở Crít-xtốp Cô-lông đã bốc cháy.
Mạnh ai nấy chạy!*

Miền đất hứa

1488: Phát hiện
Mũi Hảo Vọng

Thợ dệt

Bồ Đào Nha

Nằm ở phía Tây của Tây Ban Nha dọc theo bờ biển Đại Tây Dương, vương quốc Bồ Đào Nha giành được độc lập từ thế kỷ XII.

Hải đồ thời Trung cổ:

Chỉ các hải đồ cuối thế kỷ 15, trên đó, người ta vẽ chủ yếu là các bến cảng và bờ biển nổi tiếng.

Sinh năm 1451, Crít-xtốp Cô-lông lớn lên ở xứ Giêng nước Ý, nơi mà bố anh làm thợ dệt. Vào năm 25 tuổi, anh tới Bồ Đào Nha. Thời trai trẻ, anh đã học kỹ thuật lái tàu biển và kỹ thuật vẽ **hải đồ** thời Trung cổ. Không bao lâu sau, anh trở thành bậc thầy của hai nghề này...

Từ đây trở đi, anh hòa mình vào cuộc sống đông đúc ở bến cảng Lít-xbon - nơi mà người ta nói tất cả các ngôn ngữ được biết đến.

Cuộc thám hiểm vĩ đại đến bờ biển Đại Tây Dương thuộc châu Phi, mà cho đến lúc đó vẫn chưa có ai đặt chân tới đã huy động mọi sức mạnh của vương quốc Bồ Đào Nha. Nhà vua Bồ Đào Nha, An-phông-xơ V đang nung nấu ý định lớn: đến Ấn Độ và thăm dò tài nguyên phong phú ở đó bằng cách đi đường biển vòng quanh châu Phi.

Năm 1488, thuyền trưởng Bác-tô-lô-mê-ô Đi-át đã vượt qua mũi đất miền Nam châu Phi, nơi đó sau này được gọi là "Mũi Hảo Vọng".

Bên cạnh các thủy thủ và các nhà bác học Bồ Đào Nha, Crít-xtốp Cô-lông học được nhiều điều. Và dần dần, một ý định táo bạo hình thành trong đầu anh: Chẳng nhẽ không thể đến Ấn Độ và Trung Hoa bằng cách đi đường biển thẳng sang phía Tây xuyên qua Đại Tây Dương - mà lúc đó người ta gọi là "biển Tây" hay "đại dương"?

Nhiều tàu thuyền tập trung ở bến cảng Lít-xbon, cửa sông Ta-dơ. Vào thời Crít-xtốp Cô-lông, đó là một trong những cảng lớn của châu Âu.

Dự định lớn

1492: Giành lại
Grø-nát

Quả cầu của Bê-hem

Người Ả rập:

Là người hồi giáo Ả Rập đã trị vì cả vùng Bắc Phi và Tây Ban Nha trong hai thế kỷ 7 và 8 sau Công nguyên.

Cuối thế kỷ 15, các nhà bác học đều biết rằng Trái Đất hình tròn.

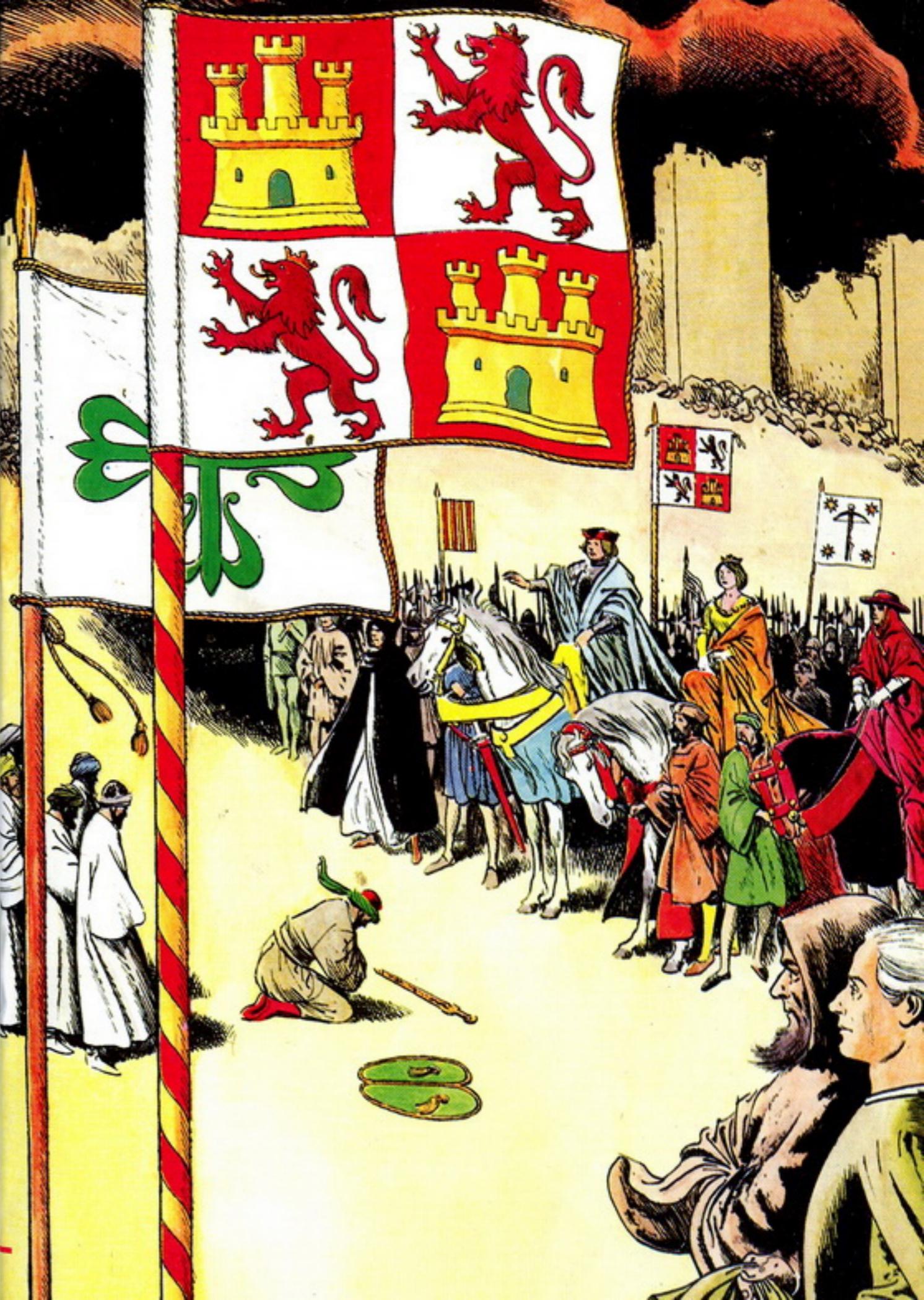
Vậy, với một chiếc thuyền tốt trên "biển Tây" và luôn đi thẳng về phía Mặt Trời lặn thì dĩ nhiên ta sẽ đến Ấn Độ hoặc Trung Hoa.

Đó là suy nghĩ của Crít-xtốp Cô-lông, người luôn luôn tin rằng quãng đường sẽ vượt qua ngắn hơn nhiều so với thực tế. Các nhà bác học sau khi được biết ý định của Crít-xtốp Cô-lông trình bày với nhà vua Bồ Đào Nha đã cười chế nhạo: "Người này thật mơ mộng". Xa lạ, không địa vị, Cô-lông cần người che chở có thể lực để toàn tính thực hiện ước mơ lớn của mình. Rồi anh đi Tây Ban Nha và đề xuất ý tưởng này với đức vua.

Đúng lúc đó, vua Féc-di-năng và hoàng hậu I-da-ben vừa giải phóng vương quốc của họ khỏi những người Ả Rập - những người đã chiếm đóng Tây Ban Nha từ thời Sắc-lơ-ma-nhơ. Vào tháng 1 năm 1492, vua Féc-di-năng và hoàng hậu I-da-ben cuối cùng đã chấp nhận ý định của Cô-lông ở Grø-nát. Đó là vùng họ đã chiếm lại từ tay những người Ả Rập sau một cuộc bao vây kéo dài. "Nếu dự định của tôi thành công, nhiều người dân "ngoại đạo" có thể sẽ hiểu biết và hình thành đức tin vào chúa Giê-su", Crít-xtốp Cô-lông hứa với họ như thế.

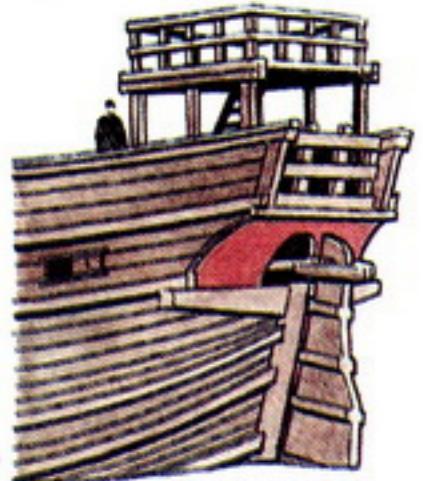
Lý lẽ này đã hoàn tất việc thuyết phục đức vua và hoàng hậu Tây Ban Nha.

Vua người Ả Rập vùng Grø-nát tư thú và chịu quy phục trước đức vua Tây Ban Nha. Crít-xtốp Cô-lông cũng có mặt ở đó. Nhà vua Féc-di-năng và hoàng hậu I-da-ben cuối cùng đã chấp nhận dự định của ông.

Những chiếc tàu buồm trắng

1492: Cô-lông xuất phát

Trụ giữ bánh lái tàu

Gió mậu dịch:

Là loại gió thổi trên Đại Tây Dương từ phía Đông sang Tây trong một vùng giới hạn.

Đô đốc:

Ở thời Crít-xtốp Cô-lông, đô đốc hải quân tương đương với nguyên soái lục quân.

Chủ hảng đóng tàu:

Là người tổ chức chế tạo, trang bị và trả mọi phí tổn của con tàu.

Ý định vượt Đại Tây Dương không còn là mới mẻ, các thủy thủ Bồ Đào Nha đã nghĩ đến điều đó trước cả Crít-xtốp Cô-lông, nhưng đều không đạt được thành công.

Có lẽ Cô-lông là người duy nhất biết rằng có các loại gió thổi ở Đại Tây Dương: **gió mậu dịch** cho phép ông đi xa, rất xa về phía Tây và các đợt gió ngược chiều khác giúp cho ông trở về.

Mặc dù nghèo nhưng Crít-xtốp Cô-lông lại có những người bạn sẵn lòng giúp đỡ khá nhiều tiền để làm lộ phí cho cuộc thám hiểm. Vua Féc-đi-năng và hoàng hậu I-da-ben đã hứa sẽ ban tặng ông danh hiệu "**Đô đốc đại dương**" nếu thành công.Thêm vào đó, họ đã lệnh cho các **chủ hảng đóng tàu** ở bến cảng nhỏ Pa-lốt giao ba chiếc tàu *San-ta Ma-ri-a*, *Pin-ta*, *Ni-na* cho Crít-xtốp Cô-lông. Pi-ta, Ni-na là những tàu buồm lớn. Tuy khó khăn trong việc tìm kiếm thủy thủ nhưng họ đã tập hợp được 87 người. Phần lớn trong số đó là dân thường nhưng cũng có một vài nhà quý tộc.

Mỗi một chiếc tàu đều có một thủy thủ đoàn và người ta cũng thấy ở đó những thợ mộc, thợ sửa thùng, thợ sửa chữa vỏ thuyền.

Tất cả đã sẵn sàng, ngày 3 tháng 8 năm 1492, ba con tàu giương buồm trắng tiến ra biển khơi.

Dài 24 mét, Ni-na là tàu lớn nhất trong ba chiếc tàu thám hiểm của Crít-xtốp Cô-lông.

Đất liền!

1492: Chuyến đi đầu tiên của Cô-lông

Một khẩu đại bác trên boong tàu

Quần đảo Ca-na-ri:

Nằm cách 100km về phía Tây bờ biển Tây Sa-ha-ra, quần đảo Ca-na-ri được thuyền trưởng người Noóc-măng-di, Giên Đờ Bê-ten-cua phát hiện năm 1402. Từ năm 1477, quần đảo này thuộc Tây Ban Nha.

Quần đảo Ba-ha-ma:

Gồm những hòn đảo ở Đại Tây Dương, phía bắc của Cu-ba và Ha-i-ti.

Sau khi xuất phát từ cảng Pa-lốt vào rạng sáng ngày 3 tháng 8 năm 1492, điểm dừng chân đầu tiên của ba chiếc tàu là **quần đảo Ca-na-ri**. Phía bên kia quần đảo là biển cả mênh mông chưa ai biết tới.

Cuối cùng, chính từ quần đảo đó, ngày 6 tháng 9, cuộc mạo hiểm thực sự bắt đầu. Những hàng hóa, vật dụng cần thiết được chất đống ở mạn tàu. Đêm xuống, mọi người ngủ trên boong tàu chật chội cùng với vài khẩu đại bác phòng khi phải đương đầu với bọn cướp biển. Chuyến đi kéo dài 37 ngày đêm. Càng tiến về phía đại dương bao la, nỗi lo âu trong lòng các thủy thủ càng tăng: với những luồng gió luôn thổi từ phía Đông sang Tây, ra đi, liệu có ngày trở về không?

Niềm tin vào thành công và lòng dũng cảm của Crít-xtốp Cô-lông đã giúp ông ngăn chặn được một cuộc phiến loạn lớn suýt nổ ra trên các con tàu.

Thật là may mắn vì thời tiết nắng tốt cho tới ngày, thủy thủ ở chòi canh kêu lên: **Đất liền! Chẳng bao lâu sau, một dải cát vàng đã hiện ra.** Vậy thì đây là nơi nào? Đó chính là hòn đảo mà nay gọi là đảo Xan Xan-va-đo, hay Oát-linh, thuộc **quần đảo Ba-ha-ma**.

Ái chà, thật là sắc! Người Anh-diêng không biết gì về sắt. Họ tưởng những con người mới đến này là Chúa từ trời đất xuống.

Thiên đường trên mặt đất

1492: Chuyến đi đầu tiên của Cô-lông

Vào ngày 12 tháng 10 năm 1492, khi Mặt Trời lênh, ba chiếc tàu thả neo trước bờ biển của một hòn đảo. Ngay lập tức, Crít-xtốp Cô-lông đặt tên cho nó là "Xan Xan-va-đo" (Thánh cứu thế).

Các thủy thủ nhảy lên đảo và hành động đầu tiên của họ là quỳ xuống hòn đất, đồng thời cảm ơn Chúa đã che chở cho họ trong suốt chuyến đi kéo dài này. Bỗng xuất hiện một nhóm **thổ dân** không tăm khố che thân, khác hẳn những người trong đoàn thủy thủ. **Người Anh-điêng** lẫn người Tây Ban Nha đều tỏ ra hết sức sững sốt.

Trong các tuần tiếp theo, các nhà thám hiểm đi từ phát hiện này tới phát hiện khác, lênh đênh từ hòn đảo này sang hòn đảo khác. Rồi họ dừng chân ở quần đảo Ha-i-ti và Cu-ba.

Khắp nơi, họ đều kinh ngạc bởi cảnh đẹp thiên nhiên. "Ở xung quanh, khu rừng thật tuyệt diệu; và những tiếng chim ca làm chúng tôi không muốn ra đi nữa".

Cô-lông tưởng mình đang ở thiên đường ngay trên mặt đất!

Thế rồi, những người thổ dân đưa cho Cô-lông vàng và "con người khám phá" đã có ý nghĩ làm giàu cho đức vua của mình từ kho vàng của Tân Thế Giới.

Vào tháng 3 năm 1493, khi trở về Tây Ban Nha, Crít-xtốp Cô-lông được đón tiếp long trọng ở Bác-xê-lôn-na.

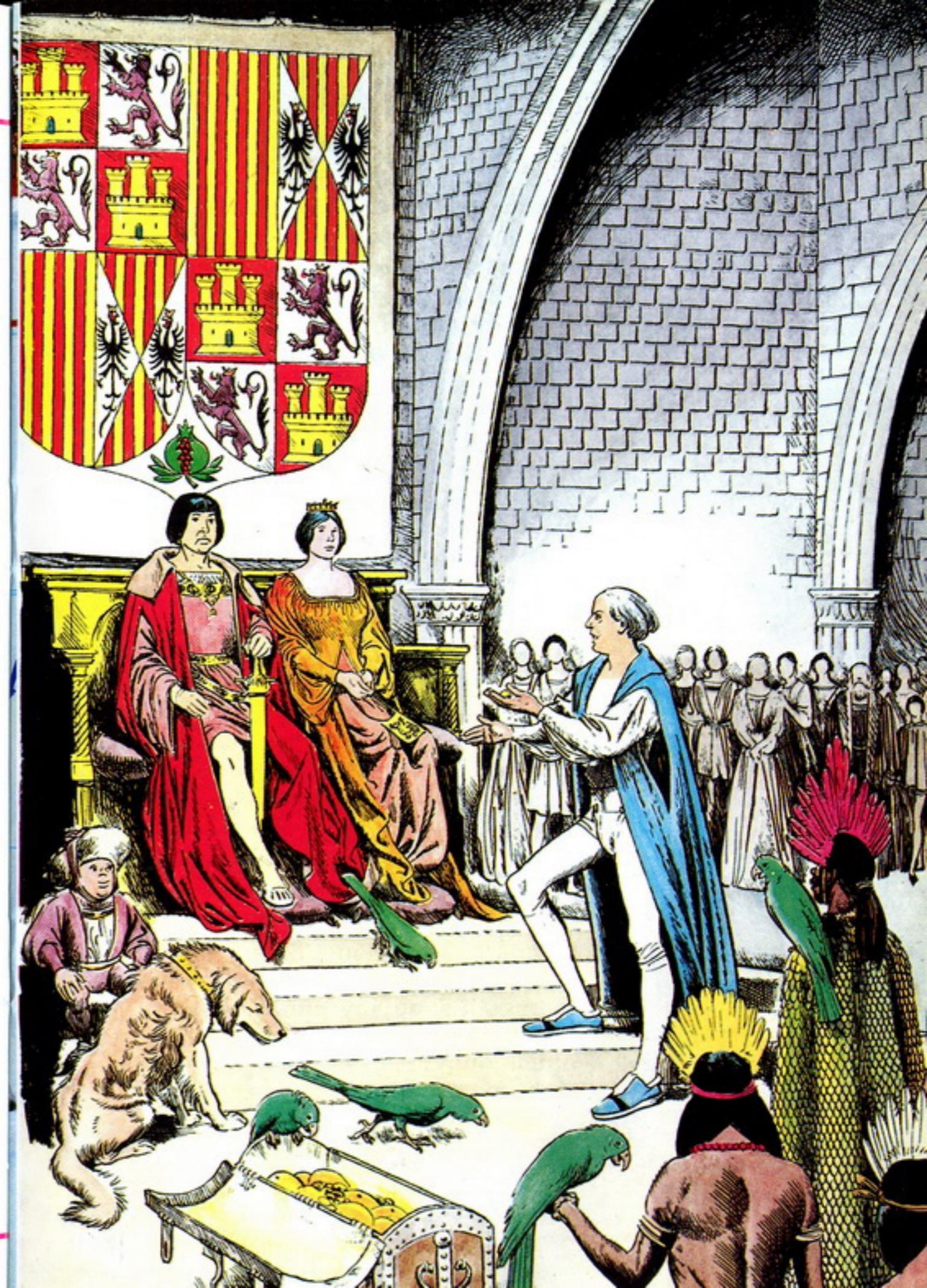
Được đón tiếp tại Bác-xê-lôn-na như một người chiến thắng, Cô-lông giới thiệu với vua và hoàng hậu Tây Ban Nha những thỏi vàng mang về từ Tân Thế Giới.

Thổ dân:

Chỉ người dân gốc của một vùng, ở đây là của Tân Thế Giới mà ngày nay ta gọi là châu Mỹ.

Người Anh-điêng:

Người dân gốc châu Mỹ. Ở đây, Crít-xtốp Cô-lông và những người thám hiểm khi phát hiện ra lục địa này đã tin rằng đó là Ấn Độ và từ đó gọi người dân nơi đây là "người Anh-điêng" (tiếng Tây Ban Nha có nghĩa là "Ấn Độ").

Vàng và nô lệ

1493: Chuyến đi thứ hai của Cô-lông

Một món đồ trang sức của người A-dơ-têch

Nô lệ:

Chủ của một nô lệ sở hữu nô lệ như là một đồ vật hay con vật. Sự thịnh hành chế độ nô lệ hầu như đã chấm dứt ở châu Âu, nhưng lại xuất hiện khi tìm ra châu Mỹ.

"Đô đốc đại dương" đã trở về Tây Ban Nha cùng với hai con tàu.

San-ta Ma-ri-a không thể sửa chữa được do bị hỏng quá nặng trong một tai nạn. Vì thế, khoảng 30 người buộc phải ở lại cảng nhỏ La Na-vi-đa trên bờ biển phía bắc đảo Ha-i-ti. Một năm sau, vào lễ Nô-en 1493, Crít-xtốp Cô-lông trở lại La Na-vi-đa trong chuyến đi lần thứ hai của mình. Ông chỉ thấy những tàn tích hóa than.

30 người đã chết hết.

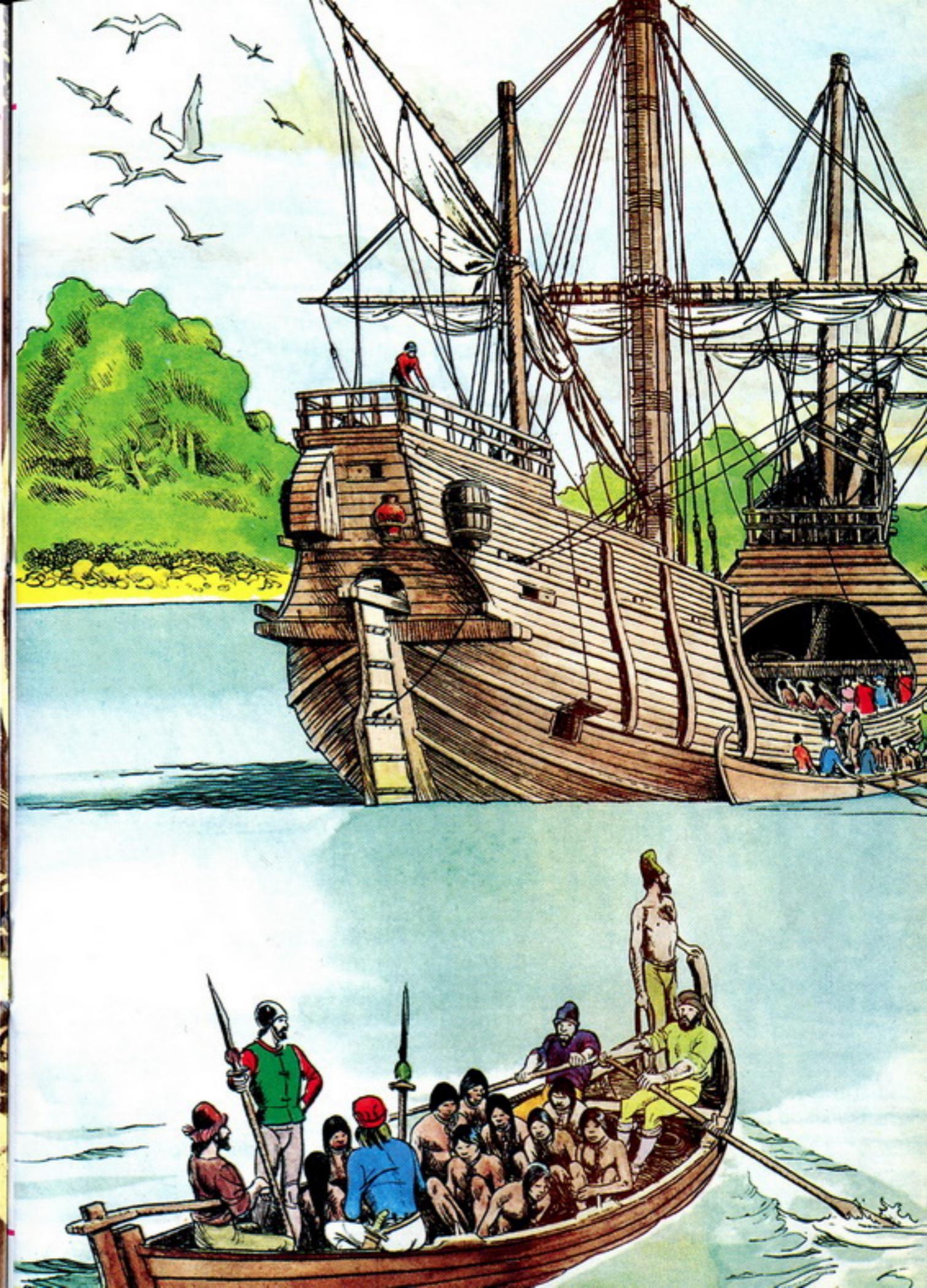
Theo một người Anh-điêng, những con người này đã cố tình bắt cóc phụ nữ và cướp vàng của người Anh-điêng ở các vùng lân cận. Vì giận dữ nên những người đó đã tàn sát họ. Thật là may mắn, Cô-lông tương đối khôn ngoan khi từ chối báo thù người Anh-điêng.

Chính từ đó, một thời kỳ đầy rẫy khó khăn bắt đầu đối với Tân Thế Giới - nạn nhân của cơn khát vàng và lòng tham của nhiều người châu Âu.

Thêm vào đó, thảm kịch rùng rợn của chế độ nô lệ cũng bắt đầu.

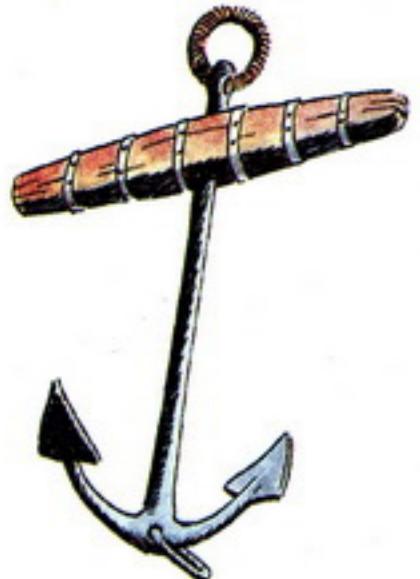
Theo gương người Bồ Đào Nha ở châu Phi, Crít-xtốp Cô-lông thấy hoàn toàn tự nhiên khi bắt những thổ dân ăn thịt người sang Tây Ban Nha làm nô lệ. Bởi vì những người này đã làm cho người Anh-điêng yêu chuộng hòa bình kinh hoàng.

Những người Anh-điêng này hoàn toàn mất tự do khi bị trói bằng xích đưa đến Tây Ban Nha. Từ đó, họ trở thành nô lệ.

Những ngày đen tối

1498: Chuyến đi thứ ba của Cô-lông

Một chiếc mỏ neo

Thực dân:

Người từ châu Âu đến sống ở những vùng đất mới phát hiện, được gọi là thực dân.

Vải len thô:

Là hàng vải dệt thô để làm ra những bộ trang phục của tu sĩ.

Tu sĩ:

Các tu sĩ mộ đạo thuộc dòng do Frăng-xoa Đa-xít-dơ sáng lập vào thế kỷ 13. Những "thầy dòng hành khất" này dẫn thân vào cuộc sống bần cùng.

Chuyến đi lần thứ ba tới Tân Thế Giới của Crít-xtốp Cô-lông (1498-1500) được ghi nhớ bởi nhiều sự kiện đáng buồn xảy ra.

Không biết mệt mỏi, nhà hàng hải lao đi tìm kiếm những miền đất mới. Đồng thời ông còn là thủ lĩnh chịu trách nhiệm về người Tây Ban Nha và người thổ dân sống ở các vùng đó. Vua và hoàng hậu Tây Ban Nha đã phong cho ông là Phó vương cùng mọi uy quyền gắn với tước vị này. Thế mà cuộc nổi loạn vẫn âm ỉ trong số những người **thực dân** vì họ đã không trở nên giàu có một sớm một chiều tại vùng đất mới.

Ở Ca-dích, hoàng hậu I-da-ben rất phẫn nộ khi bà thấy 300 nô lệ người Anh-diêng trên hai chiếc tàu buồm lớn đến từ Ha-i-ti lên bờ.

Crít-xtốp Cô-lông, người thủy thủ vĩ đại mà lại là kẻ buôn nô lệ ư?

Bị những kẻ thù của mình tố cáo mạnh mẽ, "Đô đốc đại dương" bị đưa trở lại Tây Ban Nha hai chân bị xiềng xích như một tên tội phạm!

Tuy nhiên, đức vua đã thả ông và đổ lỗi cho những kẻ tố cáo ông.

Kể từ đó, quyền hạn của Crít-xtốp Cô-lông bị đổ vỡ mãi mãi. Và từ lúc này cho tới khi mất, ngày 20 tháng 5 năm 1506, người thuyền trưởng chỉ còn xuất hiện với chiếc áo dài hèn mọn bằng **vải len thô** của những tu sĩ mộ đạo.

Bị trói như một kẻ bất lương, Crít-xtốp Cô-lông đành khoác trên mình chiếc áo dài bằng vải len thô. Cô-lông sẽ tự biện hộ trước nhà vua Féc-di-năng và hoàng hậu I-da-ben.

Lại ra đi

1502-1504: Chuyến đi cuối cùng

Ma-gien-lăng

"Mặc dù thân thể tôi ở đây nhưng trái tim tôi vẫn luôn ở phía bên kia", tâm sự này Crít-xtôp Cô-lông viết năm 1502. Khi đó ông đang ở Grô-nát, Tây Ban Nha và vẫn sẵn sàng đi đến Tân Thế Giới một lần nữa.

Tiếp tục ra đi: đó là một nhu cầu cấp bách của "Đô đốc đại dương". Và Tân Thế Giới là cái đích để ông dồn hết sức lực vào đó. Trong các chuyến đi, ông đã phải vượt qua nhiều trận bão khủng khiếp và trải nghiệm hàng ngàn thử thách. Người thủy thủ này thật tuyệt vời, Crít-xtôp Cô-lông đã thành công không chỉ một lần khi bơi ở mạn thuyền mà vỏ của chúng bị gió biển nhiệt đới đâm thủng như cái rá lợc.

Dần dần, ông phát hiện ra Gua-đơ-lúp, Mác-ti-ních và nhiều hòn đảo xếp hình vòng cung phía trước Trung Mỹ. Vậy phải chăng Cô-lông vẫn chưa đặt chân tới châu Mỹ và không biết nó ư?

Một ngày kia, trong chuyến đi cuối cùng của Cô-lông, các thuyền buôn đến thả neo tại một vịnh ở Trung Mỹ. Những thổ dân đeo chiếc đĩa rộng bằng vàng ở cổ đã cho "con người khám phá" biết rằng có một đại dương rộng lớn bao quanh vùng đất của họ ở phía Mặt Trời lặn, tức là phía Tây.

Đúng vậy, Thái Bình Dương ở đó, rất gần: hình như chỉ cách khoảng 10 ngày đi bộ...

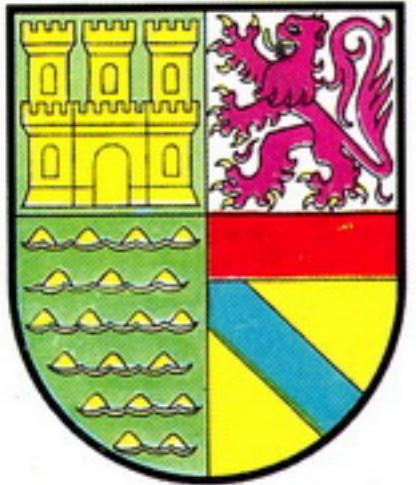
Nó sẽ thuộc về Ma-gien-lăng, người châu Âu đầu tiên vượt qua nó.

Một người Anh-diêng tặng Crít-xtôp Cô-lông chiếc đĩa lớn làm bằng vàng. Đằng kia, anh ta giải thích, bắt đầu một vùng biển mênh mông.

Một người phi thường

1506: Crít-xtốp
Cô-lông qua đời

Huy hiệu của Cô-lông

Người mạo hiểm:

Là người thích các cuộc phiêu lưu có nhiều khả năng rủi ro. Từ này cũng dùng để chỉ người không do dự đối với mọi việc.

Gia huy của Cô-lông:

Thời Trung cổ, mỗi gia đình quý tộc đều có gia huy với những màu sắc và hình vẽ rõ ràng.

Chúng ta rất ít khi gặp được người nào như Crít-xtốp Cô-lông trên những chặng đường lịch sử.

Là một người phụng sự tận tụy của Chúa và của Giáo hội, tuy nhiên nếu có dịp, Crít-xtốp Cô-lông lại thể hiện tính kiêu ngạo một cách thái quá. Và chính tính tự phu của Cô-lông suýt nữa đã làm phương hại đến sự đồng ý mà vua và hoàng hậu Tây Ban Nha đã ban cho kế hoạch phi thường của ông.

Nhưng, nếu như không quá kiêu ngạo, làm sao Cô-lông có thể làm cho mọi người chấp nhận một dự định có vẻ như quá ngông cuồng, đồng thời thực hiện nó một cách tốt đẹp như thế được?

Cùng với tấm lòng nhân ái sâu sắc, người thuyền trưởng vĩ đại này còn là người rộng lượng nên mới thu hút được sự giúp đỡ và lòng trung thành của các thủy thủ dưới quyền trong chuỗi ngày dài khó khăn.

Crít-xtốp Cô-lông là người đầu tiên trong số những **người mạo hiểm** vĩ đại thời nay. Nhưng nếu Cô-lông lao vào cuộc mạo hiểm ngông cuồng để khám phá thì đó chính là do ý định truyền đạo Cơ đốc cho người dân của những vùng đất mà tới khi đó vẫn chưa ai biết tới.

Crít-xtốp Cô-lông là con người của tín ngưỡng, đúng vậy, nhưng ông không hề tỏ ra ít quan tâm tới những lợi ích của mình: trước khi xuất phát, ông đã tự ban cho mình một phần mười số lợi tức sẽ thu hoạch được từ các miền đất đai tìm thấy.

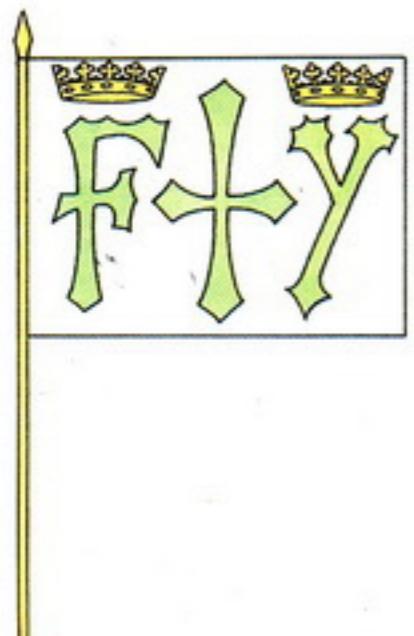
Ở con người này có thật nhiều mâu thuẫn! Nhưng có lẽ không vì thế mà ta quên đi nghị lực phi thường của "con người khám phá" này.

Cô-lông quỳ tạ trên vùng đất mà ông vừa phát hiện. Là một tín đồ Cơ đốc giáo thành tâm, "con người khám phá" này không hề thờ ơ với giáo lý của mình và cũng rất kiêu ngạo.

Sau Cô-lông

1518: Ma-gien-lăng xuống tàu đi biển

Cờ hiệu của Cô-lông

Những người chinh phục nước ngoài:

Chỉ những người phiêu lưu nổi tiếng (ở Tây Ban Nha) đã chinh phục châu Mỹ thế kỷ 16.

A-dơ-téch:

Dân tộc A-dơ-téch sống tại một vùng nay là nước Mê-hi-cô.

Nghệ thuật của người A-dơ-téch nổi tiếng bởi vẻ đẹp của nó.

Người In-ca:

Đó thực ra là chúa tể của một dân tộc đến từ Pê-ru.

Critic-xốp Cô-lông đã phát hiện ra một châu lục mới khi đó vẫn chưa có người phương Tây nào biết đến. Ông không biết rõ vùng đất mới này có phải là một phần của châu Á hay không.

Tuy nhiên, những câu chuyện kể về chuyến đi của ông và một tấm bản đồ mà ông gửi cho triều đình Tây Ban Nha cho thấy nhiều nhà thám hiểm đã từng đến đây.

Tiêu biểu là A-mê-ri-gô Vét-xpu-xi đã công bố hình mô tả miền đất mới này. Và một người vẽ bản đồ ở Xanh Đê-ê thuộc vùng Vốt-dơ tin rằng chính Vét-xpu-xi là người tìm ra nên gọi đó là: miền đất A-mê-ri-gô hay "A-mê-ri-ca". Cái tên mãi còn lưu lại ở lục địa mới: châu Mỹ.

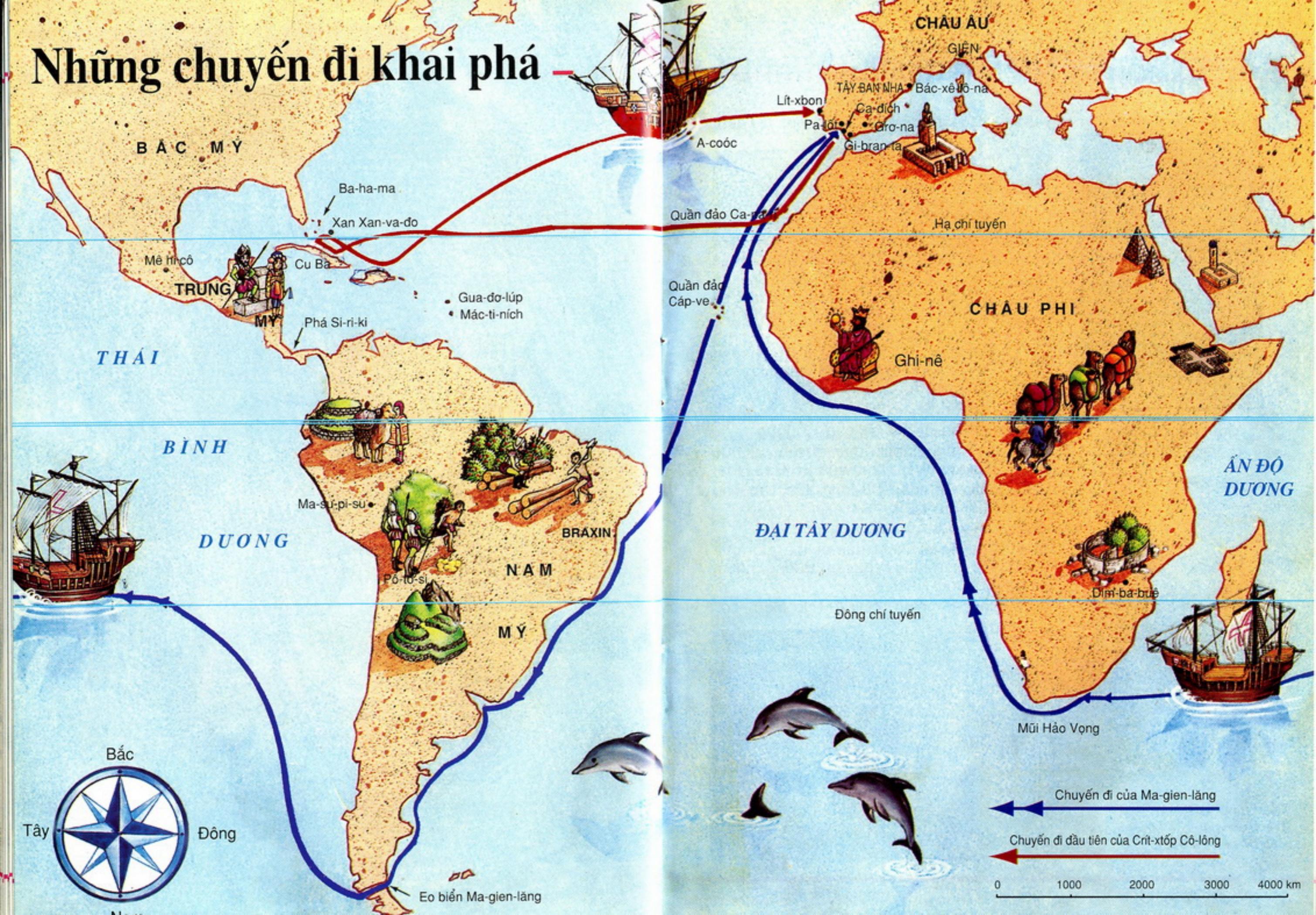
Ma-gien-lăng, người Bồ Đào Nha nổi tiếng lại khơi dậy lòng say mê thám hiểm khi thực hiện chuyến đi vòng quanh thế giới đầu tiên bằng đường biển năm 1518. Tuy bị chết trên đường đi nhưng Ma-gien-lăng đã mở ra con đường từ châu Âu sang châu Á nhờ đi vòng qua phía Nam châu Mỹ.

Ở châu Mỹ, những người chinh phục nước ngoài đã hoàn thành một cách mỹ mãn cuộc thám hiểm và cuộc xâm lược hết sức tàn bạo của họ: Coóc-tê xâm chiếm để chế A-dơ-téch ở Trung Mỹ và sáng lập thủ đô Mê-hi-cô năm 1521. Ở Nam Mỹ, Pi-da nhờ sức mạnh và mưu lược đã chế ngự được đế chế của người In-ca năm 1532. Coóc-tê và Pi-da đều là người Tây Ban Nha. Năm 1500, thủy thủ Ca-bran được quyền sở hữu Bra-xin nhân danh vua Bồ Đào Nha.

Bạc và vàng được khai thác từ các mỏ ở Tân Thế Giới đã giúp cho nhiều người Tây Ban Nha trở nên giàu có vào thế kỷ 16. Ở đây, có nhiều mỏ nổi tiếng vùng Pô-tô-xi, ở Bô-li-vi.

Những chuyến đi khai phá

Niên biểu

Crít-xtốp Cô-lông
Tranh khắc gỗ

Giao nộp Grø-nát
Tranh sơn dầu của Mô-rê-nô
Các-bô-nê-rô - 1898

- 1451: Crít-xtốp Cô-lông chào đời ở Giên, nước Ý.
- 1453: Người Thổ chiếm đóng Công-xtan-ti-nốp.
- 1469: Lễ cưới của I-da-ben xứ Cát-xtin và Féc-đi-năng xứ A-ra-gông làm tiền đề cho vương quốc Tây Ban Nha thống nhất.
- 1488: Thuyền trưởng Bồ Đào Nha Bác-tô-lô-mê-ô Đì-át vượt qua Mũi Hảo Vọng.
- 1492: Nhờ đội quân xứ Cát-xtin và A-ra-gông, Tây Ban Nha giành lại Grø-nát, pháo đài cuối cùng từ tay những người Hồi giáo.
Crít-xtốp Cô-lông xuất phát từ cảng Pa-lốt (Tây Ban Nha) và ngày 12 tháng 10 tới đảo Xan Xan-va-đo.
- 1493: Chuyến đi thứ hai của Cô-lông.
- 1498: Chuyến đi thứ ba của Cô-lông.
- 1500: Ca-bran giành được quyền sở hữu Bra-xin nhân danh vua Bồ Đào Nha.
- 1502-1504: Crít-xtốp Cô-lông đến Tân Thế Giới lần cuối.
- 1506: Crít-xtốp Cô-lông qua đời.
- 1518: Chuyến đi vòng quanh thế giới của Ma-gien-lăng, thuyền trưởng người Bồ Đào Nha.
- 1521: Coóc-tê chinh phục thủ đô Mê-hi-cô.

Những nhà thám hiểm nổi tiếng

• Bác-tô-lô-mê-ô Đì-át (1450-1500)

Thuyền trưởng Bồ Đào Nha Bác-tô-lô-mê-ô Đì-át là người đầu tiên vượt qua Mũi Hảo Vọng (mà ban đầu ông gọi là Mũi Đất Bão Tô) ở phía nam châu Phi vào năm 1488.

• Féc-đi-năng xứ A-ra-gông (1452-1516)

Là con trai vua A-ra-gông Giên II, năm 1469, Féc-đi-năng kết hôn với công chúa I-da-ben, người về sau trở thành nữ hoàng Cát-xtin năm 1474. Lễ cưới này tạo nên tình đoàn kết giữa hai vương quốc. Tới năm 1479, Féc-đi-năng lên ngôi vua xứ A-ra-gông. Và sau khi giành lại Grø-nát năm 1492, Tòa Thánh trao cho Féc-đi-năng và I-da-ben danh vị "Vua của người Thiên chúa giáo".

• Féc-năng Coóc-tê (1485-1547)

Là một trong số những người đi chinh phạt nổi tiếng của Tây Ban Nha, Coóc-tê đã xâm chiếm Mê-hi-cô và chấm dứt đế chế A-dơ-tếch một cách tàn nhẫn (1519-1521). Kinh đô A-dơ-tếch, Tê-nô-ti-lan bị san bằng và thay vào đó là thủ đô Mê-hi-cô.

• Ma-gien-lăng (1480-1521)

Người thuyền trưởng Bồ Đào Nha này lại phục vụ cho Sắc-lơ Canh. Với nhiệm vụ tìm con đường qua phía nam châu Mỹ để tới Biển lớn phương Nam, Ma-gien-lăng đã phát hiện ra eo biển về sau mang tên "Ma-gien-lăng" (eo biển này ở giữa Nam Mỹ và Đất Lửa). Sau khi vượt qua Thái Bình Dương, nhà đi biển nổi tiếng này đã chết ở quần đảo Phi-líp-pin.

Chân dung Coóc-tê
Tranh sơn dầu của
Ma-ét-xthô Xan-đa-na, dựa
theo một bức tranh thế kỷ 16.

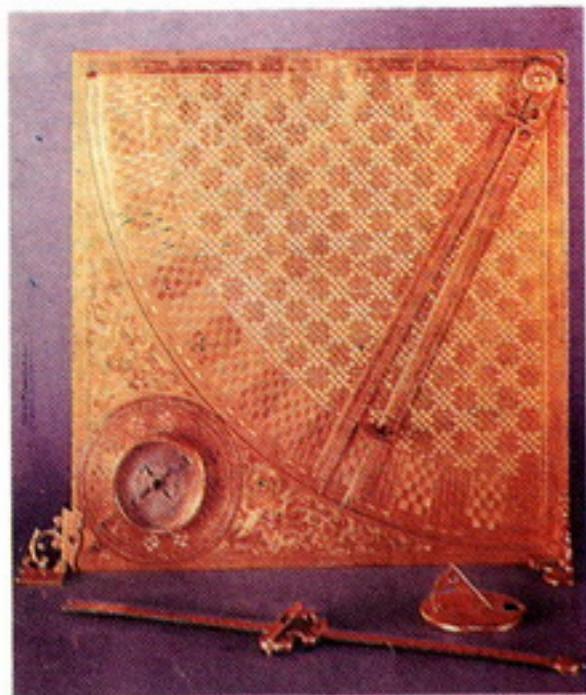
Ma-gien-lăng

Chuyến đi biển khó khăn

Crít-xtôp Cô-lông và đoàn thủy thủ xuống các tàu buồm lớn trong chuyến đi đầu tiên.

Tranh của Et-xpê-giô

Các đồ nghề đi biển

Tàu buồm lớn

Crít-xtôp Cô-lông đã dùng tàu buồm lớn - một loại tàu mới mà người Bồ Đào Nha phát minh ra vào năm 1460. Đó là con tàu với những buồm tam giác (được mắc trên các trục buồm nghiêng) nhẹ hơn so với các "thuyền lớn" thời Trung cổ.

Tàu buồm lớn có hai hoặc ba cột buồm và được trang bị một trụ giữ bánh lái ở phía sau con tàu. Kiểu bánh lái này, mà trục của nó quay quanh các bản lề, đã thay thế cho bánh lái mái chèo cổ xưa ngay từ thế kỷ 12. Do nhẹ và dễ điều khiển, loại tàu này có thể chạy vát khi có những luồng gió ngược.

Hải đồ

Bản đồ mà các thủy thủ sử dụng khi đi biển có thể nói vẫn còn chính xác ở giai đoạn cuối thế kỷ 15; chủ yếu là nó cho biết hình thể các bờ biển đã được phát hiện và vị trí các cảng. Bản đồ này do Crít-xtôp Cô-lông vẽ và ít nhiều đã có ích: vì trước Cô-lông, chưa một ai từng vẽ bản đồ Đại Tây Dương bao la.

Đồ nghề đi biển

Cả ba con tàu của Crít-xtôp Cô-lông đều có những chiếc la bàn được giữ gìn cẩn thận để phòng chống bão táp và những trận cuồng phong. Người ta cũng biết giữ ổn định cho tàu và bảo vệ tàu khỏi tròng tránh hay lắc lư khi chuyển động đột ngột. Crít-xtôp Cô-lông là người đầu tiên nhận thấy kim la bàn không chỉ đúng

hướng Bắc: như vậy Cô-lông đã phát hiện ra hiện tượng về độ lệch từ trường.

Người ta đã từng đo độ cao các vì sao ở phía trên đường chân trời và tính được vĩ độ nhờ một kính trắc tinh.

Tuy nhiên, lúc đó con người vẫn chưa biết tới đồng hồ bấm giờ. Để đo thời gian và ước lượng kinh độ, họ dùng chiếc đồng hồ cát bằng thủy tinh được chế tạo ở Vơ-ni-dơ. Có rất nhiều đồng hồ cát trên boong mỗi con tàu để thực hiện công việc. Mọi sự gián đoạn sẽ làm cho việc tính toán vị trí tàu trở nên khó khăn, thậm chí là không thể. Vì vậy luôn có một lính thủy nhỏ tuồi canh cả ngày và đêm để lật lại những đồng hồ cát ngay khi cát chảy hết - tức là khoảng nửa giờ.

Kính trắc tinh

Nhờ có "gậy Gia-cốp", việc tính vĩ độ đã được thực hiện.

Tranh tô màu của bản thảo "Những tác phẩm đầu tiên của Đen-vô, viên hoa tiêu hàng hải", Lơ Ha-vrd, 1583.

Tân Thế Giới

Bản đồ của Ptô-lê-mê, nhà thiên văn - địa lý học người Hy Lạp, thế kỷ 2 sau Công nguyên. Đối với Ptô-lê-mê, địa cầu được bao phủ bởi biển cả bao nhiêu thì đất liền cũng chừng ấy.

Hành trình đi và về trong chuyến đi đầu tiên của Crít-xtốp Cô-lông 1492-1493.

- Thế giới theo Crít-xtốp Cô-lông

Như nhiều nhà bác học thời đó, Crít-xtốp Cô-lông nghĩ rằng "giữa Tây Ban Nha và Ấn Độ, khoảng cách không bao xa... chỉ là một eo biển... nếu thuận gió trong vài ngày có thể đến được." (1480).

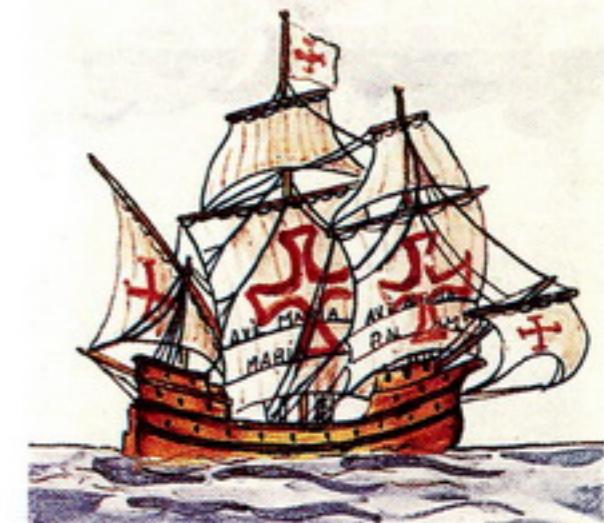
Phải chăng vì thế, ngày 3 tháng 8 năm 1492, ông đã khởi hành để đến Ấn Độ. Sau ba tháng, Cô-lông vượt qua Đại Tây Dương và thực tế đã phát hiện ra một châu lục mới.

Thế nhưng, đối với Cô-lông và các thủy thủ khác người Bồ Đào Nha và Tây Ban Nha, miền đất này chỉ là khoảng kéo dài từ châu Á và Ấn Độ. Còn cần phải đợi nhiều năm nữa thì Tân Thế Giới mới được thừa nhận.

Thực ra, Trái Đất to lớn hơn nhiều và châu Á cũng không trải rộng như là Crít-xtốp Cô-lông đã hình dung.

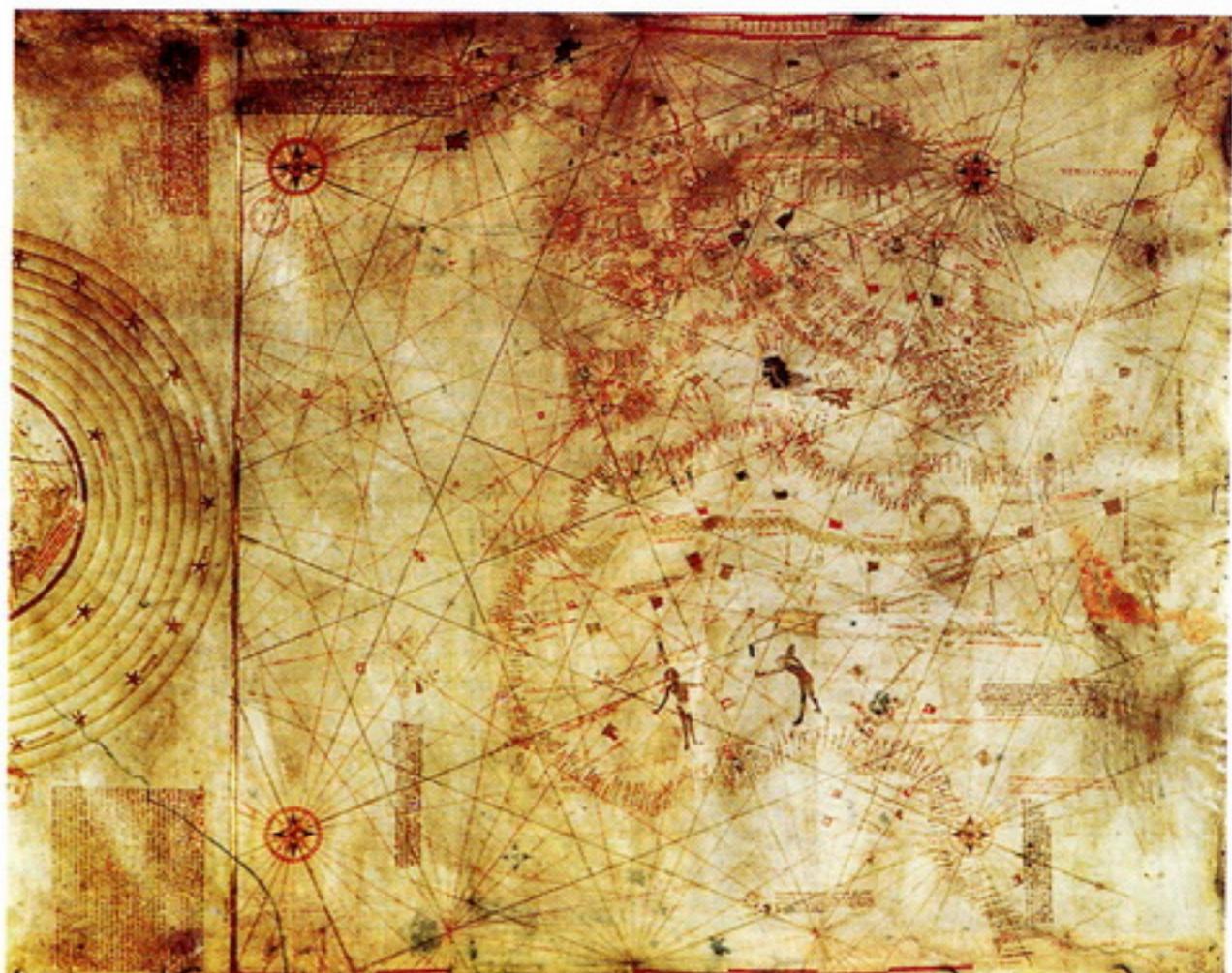
- Tấm bản đồ được cho là của Crít-xtốp Cô-lông

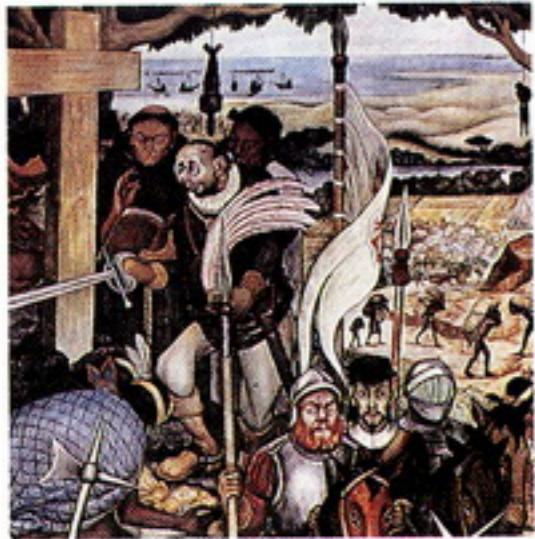
Có lẽ tấm bản đồ này do Crít-xtốp Cô-lông vẽ. Nó gồm hai phần rời rạc: một là bản đồ Địa Trung Hải và cận Đại Tây Dương thời Trung cổ, hai là bản đồ Thế Giới nhỏ bé có các thiên cầu mang tính tượng trưng bao quanh. Bản đồ Thế Giới này được coi như hình tròn; ý tưởng mới thời đó.

Đồ gốm của trưởng Xa-gre
Con tàu năm 1498

Tấm bản đồ được coi là
của Crít-xtốp Cô-lông

- Thời kỳ của những kẻ đi chinh phục

Sau Crít-xtốp Cô-lông, những kẻ đi chinh phục lại tiếp tục khai phá Tân Thế Giới. Họ được chính phủ Tây Ban Nha giao cho nhiệm vụ tìm ra những miền đất bao la ở châu Mỹ và nếu thấy sẽ trở thành chủ nhân thay mặt đức vua Tây Ban Nha.

Việc chinh phục này rất tàn bạo và đẫm máu. Với súng ống, đại bác, những người Tây Ban Nha đã áp bức, thậm chí tàn sát dã man người Anh-điêng. Do đó, nhiều thổ dân bị biến thành nô lệ.

Coóc-tê lừa gạt hoàng đế A-dơ-téch và chiếm đóng kinh đô A-dơ-téch ở Mê-hi-cô. Còn ở Pê-su, Pi-da người Tây Ban Nha lừa bắt vị thủ lĩnh tối cao nhưng nhẹ dạ của người In-ca.

Tuy nhiên những kẻ đi chinh phục, khi đã là chủ nhân của các vùng đất dai rộng lớn, lại tranh giành và giết hại lẫn nhau.

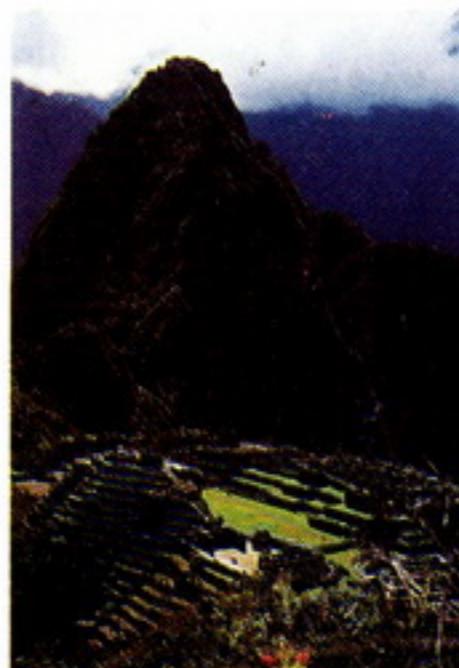
Chính là vào thời kỳ kinh hoàng này mà nền văn minh tiền Cô-lông đã bị tiêu diệt.

Sự áp bức thuộc địa
Bích họa của Đí-e-gô Ri-vê-ga

Trong nhật ký của mình, Crít-xtốp Cô-lông miêu tả những người đầu tiên trên các hòn đảo mà ông phát hiện được như là những người nhút nhát, chỉ mong sống yên ổn. Họ không biết gì về sắt và Cô-lông khổ khăn lầm mới ngăn được những người đồng hành dùng các mảnh gốm hay mẩu sắt vụn đồi lấy vàng.

Ở Tân Thế Giới, người Tây Ban Nha biết đến hai đế chế lớn. Đế chế In-ca chiếm một vùng lãnh thổ rộng lớn ở Nam Mỹ, tương ứng với một phần nước Pê-su hiện nay, và đế chế A-dơ-téch trải rộng ở Trung Mỹ xung quanh Tê-nô-ti-lan, nay là thủ đô Mê-hi-cô.

Còn có nhiều nền văn minh khác xuất hiện trước các đế chế này; chẳng hạn có thể kể ra đây nền văn minh Ma-ya ở phía nam Mê-hi-cô, nền văn minh Tôn-téch...

Ma-su Pi-su, Pê-su

Thần mưa Tha-lốc
Nghệ thuật A-dơ-téch

Đền thờ các chiến binh,
Y-u-ca-tan

Biên niên sử cuộc tìm kiếm

Bến cảng Lit-xbon
Tranh khắc gỗ, thế kỷ 16

Crít-xtôp Cô-lông đến nơi
Bản đồ Ha-i-ti

- Cuộc sống trên tàu

Cuộc sống trên tàu ngày càng khó khăn kể từ khi hạm đội của Cô-lông rời khỏi cảng Pa-lốt được hơn hai tháng. Đoàn thủy thủ than phiền.

"Họ nói rằng lương thực sẽ thiếu và chẳng bao lâu nữa các con tàu sẽ không chịu nổi sóng gió."

Féc-năng Cô-lông, Cuộc đời Crít-xtôp Cô-lông, Pa-ri, 1878.

- Đất liền!

Ngày 11 tháng 10, khi màn đêm buông xuống, Đô đốc tin chắc đã trông thấy ánh sáng từ phía xa. Và khi bình minh lên, "họ thấy phía trước là một hòn đảo có cây xanh bao phủ... với một cái hồ lớn ở giữa".

Féc-năng Cô-lông, Cuộc đời Crít-xtôp Cô-lông, Pa-ri, 1878.

- Các giai đoạn tìm kiếm

"Các bạn nên biết rằng sau 33 ngày, tôi đã tới Ấn Độ cùng với một hạm đội lớn mà vua, hoàng hậu và các nhà quý tộc danh tiếng đã trao cho tôi. Ở đó, tôi thấy rất nhiều hòn đảo. Và chỉ cần giương quân kỳ hoàng gia, tôi đã có thể sở hữu chúng mà không gặp phải một sự chống đối nào. Hòn đảo đầu tiên mà tôi thấy, tôi gọi là Xan Xan-va-đo để tỏ lòng tôn kính đức Chúa trời mẫu nhiệm đã ban tặng cho tôi mọi thứ. Tiếp theo là Xanh Ma-ri Đờ La Công-xép-xi-ông, rồi Féc-năng-đi-na, I-da-ben-la, và cuối cùng là Giu-a-na. Các đảo này rất phì nhiêu, đặc biệt là Giu-a-na. Chúng cũng rất đẹp và được che phủ bởi nghìn loại cây cao lớn rậm rạp."

Được viết từ tàu buồm lớn, ngoài khơi quần đảo Ca-na-ri, ngày 15 tháng 2 năm 1493.

- Một dân tộc mới

"Con người khám phá" miêu tả dân ở trên hòn đảo Gua-a-ni, nơi ông đặt chân tới ngày 12 tháng 10 năm 1492 như sau:

"Họ búi tóc trên đỉnh đầu; một vài người để tóc dài do không bao giờ cắt tóc. Họ tó vẽ lên mình, người thì màu nâu, người thì màu trắng... Có người vẽ lên mặt, có người lại vẽ lên khắp cơ thể".

Crít-xtôp Cô-lông còn thêm:

"Họ không có vũ khí và cũng không biết đó là cái gì: khi tôi cho

họ xem những cây kiếm, do không biết nên họ đã sờ vào lưỡi kiếm và bị đứt tay. Họ không có sắt."

Theo Nhật ký hải trình của Crít-xtôp Cô-lông.

Trong cuốn từ điển Thê-vu, ở thế kỷ 18, người man rợ được định nghĩa:

"Hầu như cả châu Mỹ trong tình trạng đông dân man rợ. Phần lớn dân man rợ ăn thịt người. Họ thường ở trần và toàn thân đầy lông lá."

Từ điển Thê-vu, 1752, mục từ Người man rợ

Vụ gặt trên sông (Tranh khắc gỗ, thế kỷ 16)

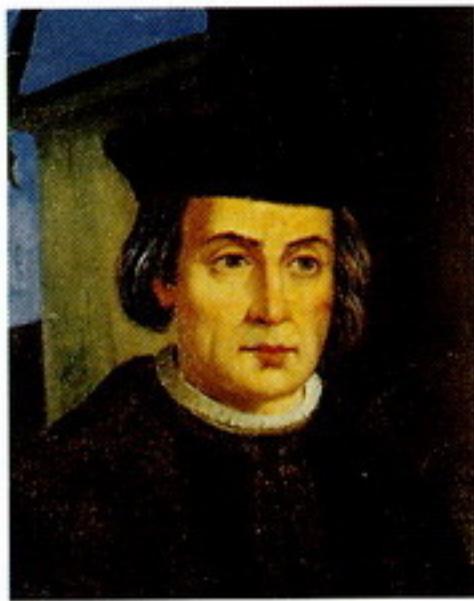

Vài nét về Cô-lông

Vua Tây Ban Nha chào mừng chuyến khởi hành của Crít-xtôp Cô-lông

Tranh khắc gỗ, Đà Thê-ô-đo Bri, thế kỷ 16

Chân dung đô đốc Cô-lông
Giô-sê Rôn-đan

- **Thay mặt vương quốc Tây Ban Nha**

Đức vua Tây Ban Nha Féc-di-năng và hoàng hậu I-da-ben quyết định "cử tôi, chính tôi,... không phải đi đường bộ..., mà là theo con đường sang phía Tây... con đường mà chúng tôi không biết rằng cho tới lúc đó vẫn chưa một ai đi qua."

Nhật ký hải trình của Crít-xtôp Cô-lông được trích dẫn trong *Những bức thư hay nhất của Crít-xtôp Cô-lông*, Ma-ri-an Man Lốt, Can-man Lê-vi, 1961.

- **Crít-xtôp Cô-lông và Giáo hội**

Năm 1873, nhiều người đã khẩn cầu Giáo hội thiêng chúa phong thánh cho Crít-xtôp Cô-lông. Thế nhưng, Giáo hội không chấp nhận lời khẩn cầu. Tới năm 1935, Pôn Clau-đen dàn dựng một vở kịch trữ tình dành cho "con người khám phá". Trong đó, Pôn nói về một trong các nhân vật như sau:

"Chính người này đã tập hợp Thể Giới thiêng chúa và nâng nó lên thành quả cầu duy nhất ở dưới đạo Cơ đốc."

Pôn Clau-đen, Cuốn sách về Crít-xtôp Cô-lông, Ga-li-ma, 1935.

- **Vôn-te đối lập những kẻ chinh phục nước ngoài cùng lòng tham của chúng với Crít-xtôp Cô-lông:**

"Các phó vương ở Cu-ba, Hít-xpa-ni-ô-la (Ha-i-ti) đến sau Cô-lông do bị thuyết phục rằng những vùng này là nơi cung cấp vàng, đã muôn đổi máu dân chúng ở đó để lấy vàng... Chỉ trong vài năm, họ đã triệt hạ số dân ở Hít-xpa-ni-ô-la (có 3 triệu dân) và ở Cu-ba (có hơn 600.000 dân)."

Vôn-te, Lược khảo về phong tục, chương 145.

Scanned & Edited by Tien Phat

Free for Web: 70 - 100 dpi
Origin scan: 200 - 300 dpi
Burn to CD-DVD Please mail to
invinhloc@yahoo.com.vn